

Handläggare

Viveca Jansson
Anna Enberg
Samhällsbyggnadsavdelningen

Diarienummer 15KS/100

Start-PM för biotopskyddsområden i Gustavsberg

Förslag till beslut

1. Start-PM för biotopskyddsområde 1, Centrum godkänns.
2. Start-PM för biotopskyddsområde 2, Farstadal godkänns.
3. Start-PM för biotopskyddsområde 3, Mölnvik godkänns.

Beslutsnivå

Kommunstyrelsens planutskott.

Sammanfattning

Ekmiljöerna i Gustavsberg har ett mycket stort regionalt värde för naturvård, landskapsbild och kulturmiljö. För att bevara dessa karaktäristiska miljöer och ge dem ett långsiktigt skydd bör biotopskyddsområden med tillhörande skötselplaner inrättas. Kommunfullmäktige gav 26 mars 2014 samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram förslag till biotopskyddsområden i Gustavsberg. Tre delområden med höga naturvärden föreslås skyddas. Dessa ligger invid Centrum, Farstadal och Mölnvik. Områdena ligger till största delen på kommunägd mark och åtgärden strider inte mot gällande detaljplaner. Förslagen kommer att arbetas fram i nära dialog med Gustavsbergsprojektet. Beslutet som ska fattas i detta skede innebär start på arbetet med att inrätta biotopskydd.

Bakgrund

I arbetet med Gustavsbergs grönstrukturplan, antagen i kommunfullmäktige 26 mars 2014, har kärnområden för ekar samt jätteträd med diameter över 100 cm inventerats. Kommunfullmäktige gav samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram förslag till biotopskyddsområde för ekområden i Gustavsberg på kommunägd mark.

Ärendebeskrivning

Syftet med att bilda biotopskyddsområden är att kunna reglera skötsel och ge dessa områden ett långsiktigt skydd. Målet är att bibehålla ekosystemtjänster, grönstråk för rekreation- och naturvärden när samhället förtätas, samt att utveckla och bibehålla de

särskilda kulturhistoriska värdena som finns knutna till träden i Gustavsberg. Se vidare i bilaga 1 för beskrivning av vad ett biotopskyddsområde är.

De områden som föreslås att utredas har framkommit genom den ekinventering som gjordes i arbetet med Gustavsbergs grönstrukturplan. I inventeringen identifierades kärnområden med höga naturvärden med gamla grova ekar som är viktiga för spridning av eklevande arter. Om dessa områden skyddas kan den biologiska mångfalden knuten till ekbiotoper bibehållas inom samhället. Det finns fler kärnområden för ekar inom Gustavsberg än de tre som nu föreslås.

Det är ekområden på kommunalägd mark som föreslås för biotopskydd. Se föreslagna områden i bilaga 2. Områdena ligger inom detaljplanelagt område. Områdena ligger på mark betecknad PARK eller NATUR i stadsplaner/detaljplaner, bortsett från ett mindre område som ligger inom kvartersmark, lekplats. Avgränsning av föreslagna ytor för biotopskyddsområdena har gjorts i dialog och samstämmighet med Gustavsbergsprojektet. En första avstämning med ledningsägare är gjord och områdena är anpassade till befintliga ledningar.

I det framtida arbetet kommer samråd föras med länsstyrelsen och en beskrivning av områdena kommer att göras. En skötselbeskrivning ska också tas fram. Arbetet planeras utföras februari-juni 2015. Därefter lämnar samhällsbyggnadsavdelningen förslagen till beslut om inrättande av biotopskydd till kommunstyrelsens planutskott. Skyddet börjar gälla när beslut om biotopskydd är fattat. Se bilaga 3 om processen att bilda ett biotopskyddsområde.

Bedömning

Ekmiljöerna i Gustavsberg är ovanliga både i ett nationellt och internationellt perspektiv. De flerhundraåriga träden är resterna av ett tidigare park- och hagmarkslandskap kring Farsta slott och fabriken som bidrar till skärgårds- och brukskaraktären i samhället. Om dessa miljöer inte sköts och skyddas riskerar de att skadas och miljön, karaktären och naturvärdena som ekmiljöerna hyser kan då på sikt förvinna.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetstiden beräknas till ca 150-200 timmar. Det ger en kostnad på ca 100 000 kr. Idag sköts områdena av kommunen. Med skötselplaner för områdena blir det effektivare att uppskatta tidsåtgång och kostnad för åtgärder. Det blir även lättare att nå målbilden för respektive område vilket kommer gynna kulturella, ekologiska och rekreativa värden. En kostnadsuppskattning för föreslagna skötselåtgärder kommer att tas fram under arbetet med biotopskydd. Vid beslut om inrättande av biotopskydd ska även beslut om finansiering fattas. Den preliminära kostnaden uppskattas till ca 100 000 kr per år.

Konsekvenser för miljön

Enligt Vision Värmdö 2030 ska Värmdö kommun ta ett stort lokalt ansvar för miljö- och klimatfrågorna. Grönområden kommer i framtiden att spela en allt viktigare roll som klimatreglerare i tätorter. Grönområden kan vid värmeböljor sänka temperaturen i stadsmiljö avsevärt. Äldre, barn och personer med funktionsnedsättning är extra känsliga för värmeböljor. Träd tar även upp vatten vilket bidrar till jämnare markvattenförhållanden. Bladverket tar upp koldioxid och luftföroreningar och bidrar till bättre luftkvalité.

Att bilda biotopskyddsområden bidrar till att bibehålla de höga naturvärdena som finns i Gustavsberg ekområden, den biologiska mångfalden och till att uppfylla konventionen om biologisk mångfald och nationella miljömål.

Konsekvenser för medborgarna

Enligt Folkhälsoinstitutet bidrar gröna miljöer i städer och boendemiljöer till fysisk och psykisk hälsa. För att säkerställa att Gustavsbergborna även fortsättningsvis kan omges av gröna miljöer är bildandet av biotopskyddsområde ett verktyg för att säkerställa kvalitet och läge på de grönområden som sparas. Ekarna är även en viktig del av kulturmiljön i tätorten och genom att skydda dessa stråk bibehålls Gustavsbergs historiska brukskaraktär.

I Vision Värmdö 2030 står det att naturen ska vara tillgänglig för alla och det ska finnas ett rikt rörligt friluftsliv. Vidare står det att gröna kilar ska värnas och vårdas. En grön kil passerar genom område 1 i biotopskyddsförslaget och kan genom bildandet av biotopskyddsområdet förstärkas.

Konsekvenser för barn

Enligt folkhälsoinstitutet finns tydliga samband mellan barns fysiska aktivitetsnivå och tillgängligheten till grönområden. I Vision Värmdö 2030 står det att många miljöer ska vara stimulerande för spontan lek och möten för både små, stora och dem däremellan. Det ska finnas rum för både kultur, idrott och rekreation nya, spännande och skapande aktiviteter för alla invånare ska uppstå.

Genom att bevara och sköta ekmiljöerna i Gustavsbergs tätort bibehålls områden med grova ekar som har rekreativa, estetiska och ekologiska värden. Här kan barn lära mer om djur och natur och vistas i natur i anslutning till skolor och bostäder.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av samhällsbyggnadsavdelningen i samråd med vatten- och renhållningsenheten och Gustavsbergsprojektet.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1	Vad och varför biotopskyddsområde, bilaga 1	Bilaggs
2	Kartor över föreslagna områden, bilaga 2	Bilaggs
3	Om processen att bilda biotopskyddsområde, bilaga 3	Bilaggs

Sändlista för beslutsexpediering

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden
Tekniska nämnden

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Henrik Lundberg
Enhetschef

Vad och varför biotopskyddsområde

Vad är ett biotopskyddsområde?

Biotopskyddsområde är en form av områdesskydd som kan användas för att skydda små mark- och vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda. Syftet med att skydda utpekade biotoper är att **långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stora värden** för djur- och växtarter. Genom att skydda sådana naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt **bevara den biologiska mångfalden**.

Varför ska Värmdö kommun bilda biotopskyddsområden?

Genom att inrätta kommunala biotopskyddsområden bidrar Värmdö kommun till att Sverige uppnår sitt åtagande om konventionen om biologisk mångfald, de nationella miljömålen *Ett rikt växt och djurliv* och *Levande skogar*, regionala mål om att skydda områden med höga naturvärden samt de regionala och kommunala målen att värna gröna kilar. De riktigt stora ekarna betraktas av många som sevärdheter, vilka med sin storlek ger karaktär åt tätortsmiljön. De utgör väsentliga inslag i landskapsbilden genom sin kraftfulla växt, sitt bladverk som växlar i olika färger under året och vintertid med sina grensilhuetter. Ekarna kan ge skugga under heta sommardagar, skydd mot regn och tar upp koldioxid och kluftföroreningar. För den biologiska mångfalden är de riktigt stora träden av väsentlig betydelse då det är många arter som bara lever på gamla ekar.

1993 ratificerade Sverige "Konventionen om biologiska mångfald" som fattades vid FN-konferensen 1992. Under konventionens partsmöte 2010 beslutades om en ny strategisk plan för 2011-2020. Denna plan pekar ut fem strategiska områden och sammanlagt 20 delmål som måste uppnås för att kunna nå konventionens mål. Ett delmål är till exempel att **minst 17 % av landområdena ska vara skyddade till år 2020**.

Miljöarbetet i Sverige bedrivs i hög grad utifrån de **16 nationella miljö kvalitetsmålen**. Målen syftar bl.a. till att värna den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurserna. Enligt miljömålet "Levande skogar" ska värdefulla miljöer skyddas. Stockholms län har hittills endast skyddat 41-60% av den yta som satts upp som mål för skydd genom biotopskyddsområde innan 2010. Här kan **Värmdö kommun bidra till målfyllnelsen**. En snabb fragmentering av grönstrukturen sker i regionen och genom att skydda grönområden i tätorten kan **kommunen bidra till målet "Ett rikt växt och djurliv"**. Kommunerna har genom miljöbalken möjlighet att tillämpa flera av bestämmelserna om områdesskydd och **har genom sitt ansvar för den fysiska planeringen en nyckelroll** när det gäller att planera aktivt för att bidra till att **miljö kvalitetsmålen uppnås**.

Enligt Skogsstyrelsens nationella strategi för skydd av skog är **ekmiljöer prioriterade** och kommunen kan här bidra till att skydda av en ovanlig, prioriterad naturtyp.

Enligt Värmdö kommuns **översiktsplan 2012-2030** ska den **lokala kulturella identiteten** främjas och samhällsbyggandet ta hänsyn till historiska sammanhang och estetiska värden. Även grönstrukturens värde som **spridningskorridor för växter och djur och som rekreatiomsområde för människor ska bibehållas** och de **Gröna kilar och värdekärnor som pekats ut av RTK ska bibehållas** för att öka natur och rekreativvärdena.

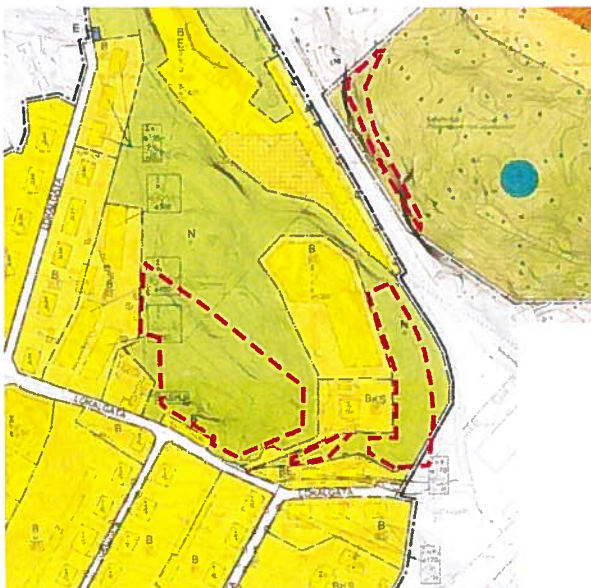
Kartor över föreslagna områden

Område 1 Centrum

Tre detaljplaner över området. De två mot Blekängsvägen visar allmän plats PARK med kommunalt huvudmannaskap.

Detaljplanen för området längst västerut visar NATUR med enskilt huvudmannaskap. Kommunen äger marken och sköter den därför. Ingen GA för Naturmarken finns.

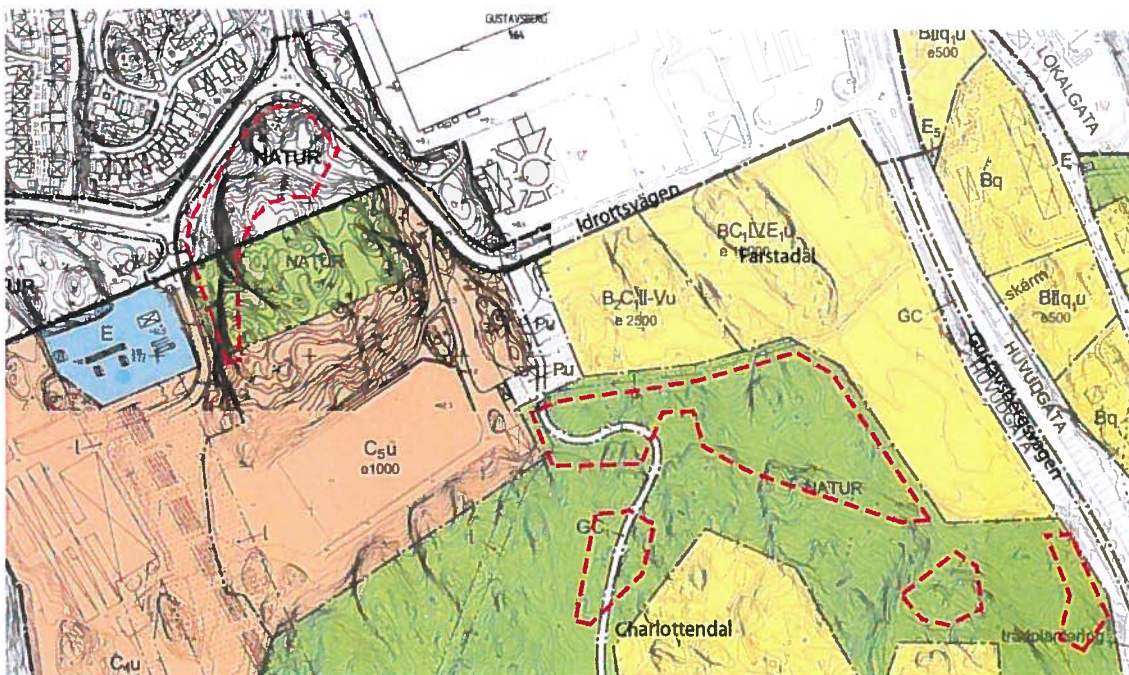

Gällande planer område 1

Område 2 Farstadal-Farstaborg

Områden ligger till största delen inom NATUR, allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap. En mindre del ligger inom detaljplan för lekplats med enskilt huvudmannaskap. Där finns ett fåtal ekar.

Gällande planer område 2

Område 3 Mölnvik

Ingår i mark som är markerad NATUR. Kommunen äger marken. Enskilt huvudmannaskap i planen men ingen gemensamhetsanläggning finns. Kommunen sköter idag marken.

Gällande planer område 3

Om processen att bilda biotopskyddsområde

Steg i processen

- Planering och underlag
- Lokal förankring och dialog
- Avgränsning av biotopskyddsområde (7-8 §§ FOM)
- Myndighetssamråd (25-26 §§ FOM)
- Intresseprövning (7 kap. 25 § MB)
- Föreläggande om yttrande (24 § FOM)
- Beslut om bildande av ett biotopskyddsområde (7 kap. 11 § MB, 6-7 a §§ FOM, 7 kap. 30 § MB, 22 § FOM, 38 § FOM)
- Underrättelse om beslut (27-31 §§ FOM)
- Registrering av beslut (33-33 b §§ FOM, NFS 2009:5)
- Överklagande av beslut (16 kap. 12-13 §§ MB, 19 kap. 1 § MB, 40-41 §§ FOM, 21-23 §§ förvaltningslagen)
- Utmärkning av gränser i terrängen (38 § FOM)
- Ändring eller upphävande av beslut.

